

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 292/07-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. októbra 2007 predbežne prerokoval sťažnosť T., d. d., so sídlom S., zastúpeného advokátom JUDr. M. M., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Bratislava I z 5. januára 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Exre 1084/2005 a uznesením Krajského súdu v Bratislave z 28. apríla 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cob 28/06 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť T., d. d., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. septembra 2006 doručená sťažnosť T., d. d., so sídlom S. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie základného práva na podnikanie zaručeného čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“)

z 5. januára 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Exre 1084/2005 a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) z 28. apríla 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cob 28/06.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal okresnému súdu 12. apríla 2005 návrh na zrušenie obchodnej spoločnosti T., s. r. o., B. (ďalej len „spoločnosť“) ako jej spoločník. Dôvodom na jej zrušenie malo byť podľa sťažovateľa naplnenie skutkovej podstaty uvedenej v § 68 ods. 6 písm. a) zák. č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“). Sťažovateľ tvrdil, že valné zhromaždenie spoločnosti sa v čase podania návrhu okresnému súdu nekonalo už takmer tri roky. Okresný súd uznesením z 5. januára 2006 návrh sťažovateľa zamietol na základe zistenia, že valné zhromaždenia spoločnosti sa v rokoch 2003 a 2004 konali, avšak neboli uznášaniaschopné z dôvodu neprítomnosti spoločníkov s väčšinovým podielom. Toto uznesenie napadol sťažovateľ odvolaním z 20. januára 2006, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením z 28. apríla 2006 tak, že prvostupňové rozhodnutie okresného súdu potvrdil. Vo svojom uznesení sa krajský súd stotožnil s odôvodnením prvostupňového súdu, ako aj s jeho interpretáciou § 68 ods. 6 písm. a) Obchodného zákonníka.

Porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy sťažovateľ vidí v tom, že okresný súd a krajský súd nevykonali ústavne súladnú interpretáciu právnej normy, ktorú predmetnými rozhodnutiami aplikovali. Ich výklad ustanovenia § 68 ods. 6 písm. a) Obchodného zákonníka *„bol ústavne nesúladný a bol v rozpore s princípmi právneho štátu vrátane rozporu s ústavou garantovanými základnými právami sťažovateľa, ktoré tým boli porušené“*. Sťažovateľ poukazujúc na rozhodnutia ústavného súdu (I. ÚS 48/02) namietol aj neodôvodnenosť a arbitrárnosť záverov žalovaných súdov. Podľa jeho názoru sa *„...všeobecné súdy natolko odchyľili od znenia ustanovenia § 68 ods. 6 Obchodného zákonníka, že zásadne popreli ich účel a význam“*.

Právo podnikat' zaručené čl. 35 ods. 1 ústavy obsahuje podľa sťažovateľa *„možnosť osoby (právnickej alebo fyzickej) vykonávať podnikateľskú činnosť – zúčastňovať sa hospodárskej súťaže – spôsobom a vo formách upravených zákonom, (...) možnosť osoby*

založiť obchodnú spoločnosť, stať sa jej spoločníkom, menovať jej konateľa a podobne, to všetko spôsobom stanoveným v zákone, právo zo spoločnosti vystúpiť, ako aj napríklad vo všeobecnosti a za splnenia zákonom stanovených podmienok právo na vyplatenie vyrovnávacieho zostatku alebo právo spoločníka (ba dokonca jeho povinnosť) podať návrh na vyhlásenie konkurzu, (...) právo na to, aby všeobecné súdy pri výkone svojej pôsobnosti súvisiacej s ‚reguláciou‘ podnikania riadne aplikovali a vykladali právne normy, ktoré podnikanie upravujú“. Sťažovateľ tvrdil, že okresný súd aj krajský súd takto vnímané právo svojimi rozhodnutiami porušili.

Sťažovateľ v sťažnosti žiada, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vydal tento nálež:

„1. Uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 24 Exre 1084/2005 z 5. januára 2006 bolo porušené základné právo obchodnej spoločnosti T., d. d. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo podnikat' podľa čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Cob 28/06 z 28. apríla 2006 bolo porušené základné právo obchodnej spoločnosti T., d. d. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo podnikat' podľa čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

3. Zrušuje sa uznesenie Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 24 Exre 1084/2005 z 5. januára 2006 a uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Cob 28/06 z 28. apríla 2006 a vec sa vracia súdu na ďalšie konanie

4. Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave sú povinné nahradiť obchodnej spoločnosti T., d. d. spoločne a nerozdielne trovy konania vo výške 10.238,- Sk vrátane DPH do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. M. M.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 35 ods. 1 ústavy každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Sťažovateľ sa v petite okrem iného domáha, aby ústavný súd rozhodol, že uznesením okresného súdu sp. zn. 34 Exre 1084/2005 z 5. januára 2006 bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho základné právo podnikat' podľa čl. 35 ods. 1 ústavy a zároveň navrhol, aby ústavný súd toto uznesenie zrušil.

Z citovaného ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sa uplatňuje na princípe

subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd poskytuje uvedenú ochranu iba vtedy, ak ju neposkytujú všeobecné súdy.

Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu mal sťažovateľ právo odvolať sa, ktoré aj využil. O odvolaní rozhodoval krajský súd, v právomoci ktorého bolo poskytnúť ochranu označeným základným právam a ďalším právam sťažovateľa, čím je v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu. Z týchto dôvodov ústavný súd v tejto časti sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci.

2. Tú časť sťažnosti, ktorá obsahuje rovnaké námietky a návrhy v petite ako v prípade okresného súdu, ale týka sa uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 Cob 28/06 z 28. apríla 2006, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní preskúmal aj z hľadiska existencie dôvodov na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodov zjavnej neopodstatnenosti. Z vecnej stránky bral pritom do úvahy aj obsah a dôvody predmetného rozhodnutia okresného súdu.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu teda nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom

alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Ústavný súd z predloženej sťažnosti a jej príloh zistil, že právnym základom pre rozhodnutia okresného súdu i krajského súdu a dôvodom nespokojnosti sťažovateľa s nimi bol doslovný výklad ustanovenia § 68 ods. 6 písm. a) Obchodného zákonníka, podľa ktorého súd na návrh štátneho orgánu, na návrh osoby, ktorá osvedčí právny záujem, alebo aj z vlastného podnetu rozhodne o zrušení spoločnosti, ak sa v príslušnom kalendárnom roku nekonalo valné zhromaždenie alebo ak v čase dlhšom ako tri mesiace neboli ustanovené orgány spoločnosti. Sťažovateľ pojem „konanie valného zhromaždenia“ interpretuje extenzívnejšie, tak, že valné zhromaždenie sa koná len vtedy, ak je jeho výsledkom určitá aktivita, určitý relevantný výstup (napr. predovšetkým uznesenie alebo iná forma prijatého rozhodnutia). Neschopnosť uznášania, sa podľa jeho názoru, spôsobuje, že napriek zvolaniu i vyhotoveniu zápisnice sa valné zhromaždenie „nekonalo“. Okresný súd ani krajský súd však túto právnu argumentáciu neakceptovali.

Ústavný súd tu poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 268/05).

Preto sa ústavný súd zamerlal na preskúmanie zlučiteľnosti interpretácie a aplikácie § 68 ods. 6 písm. a) Obchodného zákonníka žalovanými súdmi s ústavou.

Vzhľadom na znenie úvodnej vety § 68 ods. 6 písm. a) Obchodného zákonníka (Súd na návrh štátneho orgánu, na návrh osoby, ktorá osvedčí právny záujem, alebo aj z vlastného podnetu rozhodne o zrušení spoločnosti, ak...) ústavný súd uvádza, že možnosť zrušenia obchodnej spoločnosti súdom na základe tohto ustanovenia neslúži výlučne ochrane záujmov spoločníka pred konaním či nekonaním orgánov obchodnej spoločnosti. Legitimácia na podanie návrhu na zrušenie spoločnosti totiž nie je vyhradená iba spoločníkovi. Účelom predmetného ustanovenia Obchodného zákonníka je zabrániť neželanej pasivite obchodnej spoločnosti, ktorá však v konkrétnom prípade ani nemusí poškodzovať záujmy ktoréhokolvek zo spoločníkov.

Sťažovateľ vo svojom návrhu z 12. apríla 2005, ktorý podal súdu prvého stupňa, preukázal svoj právny záujem na zrušení spoločnosti vlastníctvom ochranných známk, ktoré používa spoločnosť. Poukázal tiež na ustanovenie spoločenskej zmluvy (bod 4.12), ktoré mu nedáva „*reálnu možnosť akokoľvek ovplyvniť či už zmenu obchodného mena tejto spoločnosti, alebo zmenu obchodnej činnosti, v ktorej súvislosti by bolo potrebné vymeniť konateľa, čo je nemožné, nakoľko konateľ je aj spoločníkom z čoho vyplýva, že by musel za svoje odvolanie hlasovať*“. Ústavný súd k tomu uvádza, že § 68 ods. 6 písm. a) Obchodného zákonníka nedáva všeobecnému súdu licenciu na ochranu takto vymedzených záujmov spoločníka obchodnej spoločnosti. Požiadavka výkladu uvedeného ustanovenia Obchodného zákonníka spôsobom konformným s čl. 35 ods. 1 ústavy by musela v okolnostiach posudzovaného prípadu viesť všeobecný súd k zrušeniu spoločnosti len v tom prípade, ak by Obchodný zákonník a iné právne predpisy neposkytovali spoločníkovi spoločnosti s ručením obmedzeným aj iné možnosti ochrany svojich právnych záujmov pred takým postupom a konaním orgánov spoločnosti, ktoré sťažovateľ v konaniach pred okresným súdom i krajským súdom namietal.

Ústavný súd v tejto súvislosti predovšetkým pripomína princíp zmluvnej voľnosti, ktorá sa v obchodnom práve ako v odvetví súkromného práva uplatňuje aj pri uzatváraní

spoločenskej zmluvy, ktorou sa zakladá obchodná spoločnosť. Ak sťažovateľ poukazuje na znenie ustanovenia spoločenskej zmluvy, ktoré mu podľa jeho názoru bráni v účinnej ochrane jeho záujmov, potom ústavný súd zdôrazňuje skutočnosť, že s takýmto znením spoločenskej zmluvy vyjadril sťažovateľ súhlas svojím podpisom v čase zakladania spoločnosti, čím akceptoval aj ustanovenie, ktoré v súčasnosti hodnotí kriticky. Uvedené ustanovenie spoločenskej zmluvy (bod 4.12) by sťažovateľovi ako spoločníkovi spoločnosti umožnilo dosiahnuť „*zmenu obchodného mena tejto spoločnosti, alebo zmenu obchodnej činnosti*“ iba v tom prípade, ak by s uznesením o zmene súhlasili všetci spoločníci. Prípadný nesúhlas všetkých spoločníkov na zasadnutí valného zhromaždenia, a tým aj neprijatie uznesenia by však nebolo možné interpretovať ako „nekonanie“ valného zhromaždenia.

Ak sťažovateľ nemá záujem o ďalšie pôsobenie v spoločnosti ako spoločník, Obchodný zákonník mu umožňuje dohodnúť sa s ostatnými spoločníkmi o skončení jeho účasti v spoločnosti. Obchodný zákonník ale obsahuje aj viacero ustanovení, ktoré sťažovateľ ako spoločník spoločnosti s ručením obmedzeným môže účinne využiť na ochranu svojich záujmov, ak dohoda pre neprekonateľné rozpory s ostatnými spoločníkmi nie je možná. Ide napríklad o:

§ 129 ods. 2 Obchodného zákonníka, ktorý priznáva spoločníkom oprávnenie zvolať valné zhromaždenie, ak tak neurobí konateľ,

§ 130 Obchodného zákonníka umožňujúci spoločníkom spoločnosti s ručením obmedzeným prijímať rozhodnutia aj mimo valného zhromaždenia,

§ 148 ods. 1 Obchodného zákonníka, podľa ktorého síce spoločník nemôže zo spoločnosti vystúpiť, môže však navrhnúť, aby súd zrušil jeho účasť v spoločnosti, ak nemožno od neho spravodlivo požadovať, aby v spoločnosti zotrval.

V súvislosti s ochrannou známkou, ktorej majiteľom je sťažovateľ, ústavný súd poukazuje aj na ustanovenia zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochranných známkach“), ktoré bez súhlasu majiteľa ochrannej známky neumožňujú nikomu používať označenie zhodné alebo zameniteľné s jeho ochrannou známkou (§ 25 ods. 1 zákona o ochranných známkach)

a majiteľovi ochrannej známky garantujú právo domáhať sa voči každému zákazku používať jeho ochrannú známku alebo označenie s ňou zameniteľné (§ 26 ods. 1 zákona o ochranných známkach).

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 35 ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. Všeobecné súdy musia uvedené medze vo svojej právnoaplikačnej činnosti rešpektovať. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu plynie, že jeho právomoc vec meritórne skúmať je založená výlučne v prípadoch, keď medzi napadnutým rozhodnutím alebo postupom dotknutého orgánu a namietaným porušením základných práv a slobôd existuje súvislosť, z ktorej vyplýva otázka ústavného významu a intenzity (mutatis mutandis I. ÚS 19/02). O porušení čl. 35 ods. 1 ústavy by v posudzovanom prípade bolo možné hovoriť len vtedy, ak by rozhodnutia žalovaných súdov predstavovali takú aplikáciu medzí určených Obchodným zákonníkom a inými právnymi predpismi pre domáhanie sa sťažovateľových práv, ktorá by zasahovala ústavou garantované právo podnikat' v intenzite prekračujúcej čl. 13 ods. 4 ústavy. Uvedené ustanovenia Obchodného zákonníka i zákona o ochranných známkach však zabezpečujú, že zamietnutie sťažovateľovho návrhu na zrušenie spoločnosti nemožno považovať za porušujúce podstatu a zmysel jeho práva podnikat', ktoré mu priznáva ústava v čl. 35 ods. 1. Pojem „konanie valného zhromaždenia“ by bolo potrebné vykladať tak rozširujúco, ako to požadoval sťažovateľ, len vtedy, ak by iné právne normy neposkytovali jeho právu podnikat' účinnú ochranu. V takom prípade by totiž doslovný výklad okresného súdu i krajského súdu mohol spôsobiť popretie podstaty a zmyslu práva garantovaného čl. 35 ods. 1 ústavy. Ústavný súd sa preto stotožňuje s doslovným výkladom § 68 ods. 6 písm. a) Obchodného zákonníka v odôvodnení uznesenia krajského súdu z 28. apríla 2006: *„Ako správne zistil súd prvého stupňa, valné zhromaždenia boli riadne zvolané, to znamená, že sa konali (konateľ Ing. V. M. predložil okresnému súdu doklady preukazujúce riadne zvolanie valných zhromaždení v r. 2003 a 2004, ako aj zápisnice z týchto valných zhromaždení, pozn.), len vzhľadom na neúčast' navrhovateľa ako spoločníka a ďalšieho spoločníka neboli uznášaniaschopné.“*

V prípade sťažovateľom namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd berúc do úvahy okolnosti posudzovaného prípadu

poukazuje na priamu súvislosť základného práva na súdnu ochranu s právom garantovaným v čl. 35 ods. 1 ústavy. Sťažovateľ totiž videl porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy hlavne v tom, že rozhodnutia všeobecných súdov sú výsledkom ústavne nesúladného výkladu ustanovenia § 68 ods. 6 písm. a) Obchodného zákonníka. Ústavný súd konštatuje, že závery krajského súdu v napadnutom uznesení (ktoré sa vecne zhodujú so závermi prvostupňového rozhodnutia okresného súdu) nemožno považovať za arbitrárne ani neodôvodnené. Z príloh sťažnosti vyplýva, že oba súdy sa meritórne zaoberali podaniami sťažovateľa a v odôvodneniach svojich rozhodnutí logicky zodpovedali všetky otázky, ktoré mali zásadný význam pre tvorbu ich právnych záverov.

Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodov zjavnej neopodstatnenosti. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd ďalšími nárokmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. októbra 2007